

Facing the eye of the needle

אל מול קוף המחט

כותב: פרופ' אוטו שארמר MIT מרץ 2021
תרגום: ניצן פימנטל

הסיפור מתחיל בעיר העתיקה בירושלים, באחד משערי העיר הקרוי שער "קוף המחט" ומספר על גמל ורכבו שהגיעו לירושלים בימיה הקדומים של העיר, הגמל היה עמוס סחורות לעייפה ועל מנת לבוא בשערי העיר היה על הרכב לפרוק מעליו את כל הסחורות, כפי שמיוחסת לישו האמירה כי "קל יותר לגמל לעבור דרך עין המחט מאשר לאיש עשיר להיכנס לממלכת האל"

הסיפור הזה גרם לי להרהר על אניית המסע ever green שתקועה בתעלת סואץ עמוסה במכולות בדרכה מאסיה לאירופה וצפון אמריקה, המותירה אחריה כארבע מאות אניות מסע הממתינות לעבור בתעלה. "מדוע הם לא פורקים מכולה או שתיים בכפר", שאל מקומי שעמד לצד התעלה צופה בנסיונות החילוץ והוסיף "היה אפשר להאכיל כפר או שניים".

האין זו המצוקה העולמית שלנו בקליפת אגוז? הדימוי של האברגין שצריכה לפרוק מעליה סחורות על מנת להיחלץ, מייצגת במיקרוקוסמוס את המניעה הקולקטיבית שהמדינות העשירות והחברה המערבית מגלמות היום, בעודן מחזיקות בהון ומסרבות לחלוק אותו עם אלה המצויים בצד השני של הפערים הכלכליים/חברתיים בעולם.

Nitzan Pimentel ניצן פימנטל

יועצת ארגונית בגישת המנהיגות האופקית IMO 0526880606 nitzanpim@gmail.com

דוגמאות נוספות בהן מדינות עשירות נכשלו לעשות למשל:

- לחלוק את חיסוני הקורונה באופן שוויוני, עם החלק הגלובלי הדרומי של הכדור - 400 מיליון מנות חיסון שהן כ-90% הוקצו למדינות עשירות ובנויות
- לסייע למדינות בדרום הגלובלי במימון התחייבויות לטיפול במשבר האקלים
- להצביע על בעיות השורש הגורמות להגירה מאסיבית לצפון .

בכל הדוגמאות הללו, הרציונל אינו רק רכיב אתי הכרחי, אלא רכיב מערכתי הכרחי כפי שלמדנו כולנו במהלך משבר הקורונה העולמי.

הדרך היחידה שאתה יכול להגן על עצמך היא באמצעות הגנה על שכינך

אם תשמור לעצמך את כל החיסונים, סביר להניח שתפגע מהמוטציה הבאה של הנגיף המתפשט במהירות. (כמו הווארינט הבריזילאי היום או זה החדש שיוצא מחר איפשהו) וזה כמובן עשוי לבטל את כל מאמציך הקודמים בנוגע לחיסונים: אם תשמור את כל המשאבים הכלכליים לעצמך, אזי תאלץ להתמודד עם גלי הגירה המוניים ממדינות שנפגעות מה"אלימות המובנת" הזו ומשינויי האקלים.

אם הנכם סבורים שניתן לנהל את משבר האקלים רק על ידי פיתוחים טכנולוגיים שיישמו בצפון הגלובלי, כנראה טרם נחשפתם למודלים אקלימיים שיוכיחו לכם במהרה אחרת.

שדרוג מערכות ההפעלה החברתיות שלנו

הדרך היחידה שלנו להתמודד עם האתגרים הללו הן באמצעות לחשוב ולדמיין מחדש את מערכות ההפעלה הכלכליות שלנו, **על ידי מעבר מחשיבה מונחית אגו, להיגיון של חשיבה אקולוגית מערכתית.** זאת על ידי מעבר מכלכלה שמבוססת צרכים של יחידים, קבוצות או מדינות, לכלכלה הולקחת בחשבון ומאורגנת על מנת לענות על הצרכים של המכלול.

לדוגמא: קחו למשל זכויות יוצרים של קניין רוחני של טכנולוגית החיסונים או של טכנולוגיות המפתח להפחתת ייצור פחם, אם היא היתה נגישה לכולם היא היתה כמובן מאפשרת פיתוח תשתיות טכנולוגיה ירוקה בכל מקום ומאפשרת יישום של צדק אקלימי בקנה מידה עולמי.

בעוד שניתן לראות בדימוי של אברגרין התקועה בתעלת סואץ **כהתגלמות החיצונית** של מה המצב הפנימי ברוב המדינות העשירות, ישנו דימוי נוסף המתאר סוגיית עומק נוספת שפרצה לעולמנו ב-6 בינואר השנה על גבעת הקפיטול:

ארה"ב, המעצמה הצבאית האדירה בעולם, זו שתקציב הביטחון שלה בלבד, גדול מזה של עשר המדינות הבאות אחריה גם יחד, עמדה חסרת אונים לחלוטין אל מול כמה מאות פורעי חוק שהגיחו מ"הנקודה העיוורת" שלה- טרור של "לבנים עליונים" שתודלקו על ידי מי שישב בבית הלבן באותה עת.

כן אתה יכול לנהל צבא המבוזר ב-800 בסיסים ברחבי העולם, צבא המצוייד היטב בציוד לוחמה, אך כאשר כל תשומת הלב שלך מופנית למקום הלא נכון- כלפי הסכנות מחוץ, מחוץ לגבולותיך, כל עוצמתך לא תועיל.

שני המקרים- האברגרין התקועה בתעלת סואץ וההתקפה על גבעת הקפיטול **מדגימים שני תסמינים קריטיים** של המצב הקולקטיבי הנוכחי שלנו

- הראשון- **אנו משבשים את המערכות שלנו** בכך שאנו נאחזים בדפוסי העבר, כשאנו מסרבים להרפות מאותם נכסים המונעים מאיתנו להתקדם
- השני- **אנו שוללים מעצמנו את היכולת ללמוד ולהגיב** בכך שאנו פועלים באופן בו החשיבה שלנו מאתרת רק בעיות מחוץ לעצמינו ולמערכות שלנו ובכך אנו הופכים עיוורים לבעיות שנובעות מתוכנו, מנקודות העיוורון שלנו .

הכניסה לעידן האנתרופוקן

(התקופה הגיאולוגית האחרונה המאופיינת בהשפעת הפעילות האנושית על האקלים והסביבה)
אנחנו יודעים שאנחנו חיים בתקופה בה כדור הארץ נמצא בסכנה קיומית, הדבר תואר בהרבה מחקרים ודוחות שנכתבו בשנים האחרונות.
חוסר יציבות אקלימית, רמות קיטוב וחוסר שוויון המאיימים על האנושות, ועליה חדה והתפשטות בעיות נפשיות בקהילות השונות.
הדו"ח האחרון אף מצביע על דיון שנערך לאחרונה בקרב מדענים בשאלה האם כדור הארץ נכנס לתקופה גיאולוגית חדשה בשם **אנתרופוקן**, עידן בני האדם.
המאפיין הקובע בעידן זה, היא ההתנהגות האנושית שלנו בני האדם, **אנחנו הגורם והאיום הבסיסי על הישרדות המין האנושי**. כלומר אנחנו מהווים איום וסכנה ממשית להמשך קיומנו.

- כיצד נוכל ללמוד להביט במראה הקולקטיבית וליישם חשיבה מערכתית?
- כיצד נלמד לראות שההתנהגות שלנו עצמנו משפיעה על המכלול?
- כיצד נלמד להסיט את הלך הרוח הדומיננטי שלנו הממוקד במערכות מבוססות אגו למערכות מבוססות מודעות אקולוגית מערכתית(אקו)?

אוטו שארמר מהMIT חוקר את השאלות הללו. ב-25 שנים האחרונות כ- Action researcher כחוקר פעיל במחקר משנה המציאות אומר שארמר, כי מה שלמד לאורך השנים הוא, שעל מנת לשנות מערכות, עליך לשנות את המודעות של האנשים כלפי אותן מערכות, ועל מנת לעשות זאת, **יש לפתח את היכולת של המערכת לחוש את עצמה ולראות את עצמה תוך חישה מהקצוות**.

..Leading by Letting go

בניית תשתיות עומק כאלה שיאפשרו את השינוי הן תנאי קריטי להובלת טרנספורמציה בעידן האנתרופוקן. אם לא נשקיע לטובת רוחות הכלל, אם לא נאיר את נקודות העיוורון, ונתמיר את חלק מהצל שלנו, בין השאר את העליונות הלבנה שלנו, נמשיך להיתקע במצבי "קוף המחט" שעוד נמשיך לפגוש בדרכנו. ובמונחים של כסף: עלינו להקצות מחדש משאבים, כספים ולהעבירם ממקום בו יש עודף (קפיטליזם, קזינו ספקולטיבי), למקום בו קיים יש מעט מדי-האקולוגי, תרבותי, חברתי המשותף שלנו.

כשם שהעולים לירושלים למדו לפרוק את הגמל שלהם כדי לעבור דרך השער הצר, אנו כאזרחים, מנהיגים ומובילי שינוי בעידן האנתרופוקן, צריכים ללמוד כיצד לתמוך את הטרנספורמציה על ידי שחרור ועשיית מקום לחדש המפציע, כזה שבא בכל הרמות: ברובד האישי, בארגונים שלנו, כמו גם בחברה בה אנו חיים.

מובילים על ידי שחרור אמר שארמר, שחרור ממה? שחרור דפוסים והתנהגויות עבר שאינם משרתים אותנו עוד ולמרות זאת חלק מחיינו עוד היום.

בעודנו ממשיכים לעבר עידן האנתרופוקן, נמשיך להתמודד עם עוד ועוד אתגרי "קוף המחט" בכל הרמות בודענו שמעבר הסף הזה לא יהיה קל, אך אנו יודעים באותה מידה שזה **ביכולתנו!**, **המקום בו אנו מרפים הוא המקום בו מתאפשר לחדש להפציע**

הסכנה האורבת לנו כפי שניסח זאת המשורר הגרמני פרידריך הורדרלין:

"But where the danger is, the saving power also grows"

כלומר, היכן שהסכנה נמצאת, שם טמונה האפשרות הגדולה ביותר, אותה אפשרות היא האפשרות ליצור את השינוי, והיא אינה חלום או מציאות הרחוקה מהישג ידנו, זו אפשרות העתידית האפשרית היא כאן נוכחת, אנו יכולים לחוש אותה, ברגע זה ממש והיא תלוייה בנו ביכולת שלנו להראות ולפעול במיטבנו, האם אנו בתשומת לב?

אם ברצונך לבחון דרכי פעולה אלה ולדמיין מחדש את דרכנו קדימה, מוזמנים להצטרף אלינו לאחת מהפגישות הקרובות של GAIA
Global Activation Of Intention and Action

Nitzan Pimentel ניצן פימנטל

nitzanpim@gmail.com יועצת ארגונית בגישת המנהיגות האופקית IMO 0526880606

